

SADRŽAJ

KAZNENOPRAVNA ODGOVORNOST MLADEŽI U PRAKSI I TEORIJI

PREDGOVOR	XV
------------------------	----

A. UVOD

1. POVIJEST	1
2. MEĐUNARODNI STANDARDI POSTUPANJA PREMA MALOLJETNICIMA	13
2.1. Standardi Ujedinjenih naroda	14
2.1.1. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima Ujedinjenih naroda iz 1966.	14
2.1.2. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989.	14
2.1.3. Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za primjenu sudskih postupaka prema maloljetnicima iz 1985. (Pekinška pravila).....	17
2.1.4. Minimalna pravila Ujedinjenih naroda za zaštitu maloljetnika lišenih slobode iz 1990.	18
2.1.5. Vodeća načela Ujedinjenih naroda za prevenciju mladenačke delinkvencije iz 1990. (Rijadske smjernice).....	20
2.1.6. Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda o primjeni alternativnih kaznenih mjera iz 1990. (Tokijska pravila).....	21

2.1.7.	Smjernice za postupanje s djecom u sistemu kaznenog pravosuđa iz 1997. (Bečke smjernice)	23
2.2.	Standardi Vijeća Europe	24
2.2.1.	Europska konvencija o ljudskim pravima iz 1950. (ECHR).....	24
2.2.2.	Društvene reakcije Vijeća Europe na mladenačku delinkvenciju iz 1987. (Rec (87) 20).....	25
2.2.3.	Društvene reakcije Vijeća Europe na mladenačku delinkvenciju kod mladih osoba koje dolaze iz obitelji migranata iz 1989. (Rec (88) 6).....	26
2.2.4.	Europska pravila o društvenim sankcijama i mjerama iz 1992. (Rec (92) 16).....	27
2.2.5.	Preporuka Vijeća Europe glede novih načina rješavanja problema maloljetničke delinkvencije i uloge maloljetničkog pravosuđa iz 2003. (Rec (2003) 20).....	28
2.2.6.	Preporuka Vijeća Europe državama članicama o pravima djece koja žive u institucijama za smještaj djece iz 2005. (Rec (2005) 5)	30
2.2.7.	Preporuka Vijeća Europe državama članicama o europskim zatvorskim pravilima iz 2006. (Rec (2006) 2) (Europska zatvorska pravila).....	32
2.2.8.	Preporuka Vijeća Europe o izvršenju društvenih sankcija i mjera iz 2008. (Rec (2008) 11)	32
2.3.	Rezolucija XVII. kongresa Međunarodnog udruženja za kazneno pravo o kaznenoj odgovornosti maloljetnih osoba u nacionalnom i međunarodnom pravnom poretku, Peking 2004.	34
2.4.	Završna razmatranja.....	35
3.	REFORMSKA NASTOJANJA	38
3.1.	Međunarodni trendovi	38
3.2.	Europsko iskustvo.....	39
3.3.	Hrvatsko iskustvo (1977. do 1997)	46
3.4.	Zakon o sudovima za mladež (1997)	48
3.5.	Završna razmatranja.....	53
4.	STANJE I KRETANJE KRIMINALITETA MLADIH.....	56
4.1.	Izvori i valjanost podataka.....	57

4.2. Opseg i kretanje delinkvencije mladih	61
4.3. Dobna struktura delinkvencije mladih.....	68
4.4. Stopa delinkvencije mladih	75

B. MALOLJETNICI U KAZNENOM PRAVU

1. OPĆE ODREDBE O MALOLJETNICIMA	83
1.1. Dob počinitelja kaznenog djela i sankcija	84
1.2. Opće pretpostavke za primjenu kaznenih sankcija prema maloljetnicima	89
1.2.1. Obilježja kaznenog djela	89
1.2.2. Protupravnost.....	90
1.2.3. Značajnost ostvarenja kaznenog djela.....	90
1.2.4. Namjera i nehaj.....	91
2. SANKCIJE.....	93
2.1. Kriteriji za izbor sankcije.....	97
2.1.1. Utjecaj vrste kaznenog djela na izbor sankcije	98
2.2. Načelo supsidijariteta i razmjernosti izbora sankcije	102
3. ODGOJNE MJERE.....	107
3.1. Izricanje odgojnih mjera i njihovo trajanje	107
3.2. Kriteriji za izbor odgojne mjere.....	109
3.2.1. Utjecaj vrste kaznenog djela na izbor odgojne mjere..	112
3.2.2. Pojavni oblici poremećaja u ponašanju.....	115
3.2.3. Obiteljske prilike	118
3.3. Obustava i zamjena odgojne mjere.....	120
4. VRSTE ODGOJNIH MJERA.....	122
4.1. Sudski ukor	122
4.2. Posebne obveze.....	127
4.2.1. Povijesni osvrt i međunarodna pravila.....	127
4.2.2. Strano zakonodavstvo.....	128
4.2.3. Zakon o sudovima za mladež.....	130
4.3. Pojedine posebne obveze.....	135
4.3.1. Obveza da se maloljetnik ispriča oštećeniku	135
4.3.2. Obveza da maloljetnik prema vlastitim mogućnostima popravi ili nadoknadi štetu nanесenu kaznenim djelom	136
4.3.3. Obveza da maloljetnik redovito pohađa školu	139
4.3.4. Obveza da maloljetnik ne izostaje s radnog mjesta	140

4.3.5.	Obveza da se maloljetnik osposobljava za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima	141
4.3.6.	Obveza da maloljetnik prihvati zaposlenje i u njemu ustraje.....	141
4.3.7.	Obveza da se maloljetnik uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja	142
4.3.8.	Obveza da se maloljetnik suzdrži od posjećivanja određenih lokala, odnosno priredaba i kloni društva određenih osoba koje na njega štetno utječu.....	146
4.3.9.	Obveza da se maloljetnik uz suglasnost maloljetnikova zakonskog zastupnika podvrgne stručnomu medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti.....	147
4.3.10.	Obveza da se maloljetnik uključi u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalištu za mlade	153
4.3.11.	Obveza da maloljetnik sudjeluje u tečajevima za stručno osposobljavanje	156
4.3.12.	Obveza da maloljetnik bez posebnog odobrenja centra za socijalnu skrb ne može trajnije napustiti mjesto prebivališta ili boravišta	157
4.3.13.	Obveza da se maloljetnik radi provjere znanja prometnih propisa uputi u nadležnu ustanovu za osposobljavanje vozača.....	157
4.3.14.	Završna razmatranja	158
4.4.	Upućivanje u centar za odgoj	159
4.5.	Pojačana briga i nadzor.....	166
4.6.	Pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi.....	174
4.7.	Upućivanje u centar za odgoj zbog neizvršenja posebnih obveza ili dužnosti	179
4.8.	Zavodske odgojne mjere.....	184
4.8.1.	Vrste zavodskih odgojnih mjera i kriteriji odabira.....	187
4.8.1.1.	Odgojna ustanova.....	188
4.8.1.2.	Odgojni zavod	190
4.8.1.3.	Posebna odgojna ustanova	191
4.8.2.	Završna razmatranja	192

4.8.3. Uvjetni otpust u tijeku izvršenja zavodske odgojne mjere	195
5. KAZNA MALOLJETNIČKOG ZATVORA	198
5.1. Povijesni osvrt	198
5.2. Međunarodna pravila i europsko zakonodavstvo	202
5.3. Uvjeti izricanja i trajanje kazne maloljetničkog zatvora prema Zakonu o sudovima za mladež	205
5.3.1. Izricanje kazne maloljetničkog zatvora za stjecaj kaznenih djela	210
5.3.2. Uvjetni otpust	214
5.3.2.1. Povijesni pregled i strano zakonodavstvo	214
5.3.2.2. Uvjetni otpust u Zakonu o sudovima za mladež	217
5.4. Pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora	218
5.4.1. Naknadno izricanje maloljetničkog zatvora	221
5.5. Zastara izvršenja maloljetničkog zatvora	222
6. SIGURNOSNE MJERE	224
6.1. Povijesni osvrt	224
6.2. Zakon o sudovima za mladež	225
7. PRAVNI POLOŽAJ PUNOLJETNIH OSOBA KOJE SU KAZNENO DJELO POČINILE KAO MALOLJETNICI	226
7.1. Povijesni osvrt	226
7.2. Zakon o sudovima za mladež	228

C. MALOLJETNICI U KAZNENOME POSTUPOVNOM PRAVU

1. POVIJESNI OSVRT	235
2. SVRHE I POSEBNOSTI KAZNENOG POSTUPKA	241
2.1. Opće odredbe o vođenju postupka	243
2.1.1. Zaštita privatnosti	250
2.1.2. Hitnost postupka	252
3. DRŽAVNA TIJELA U KAZNENOM POSTUPKU	255
3.1. Policija	255
3.1.1. Ustrojstvo, poslovi i ovlasti policije	255
3.1.2. Rad na maloljetničkoj delinkvenciji - europsko iskustvo	256

3.1.3.	Rad na maloljetničkoj delinkvenciji - hrvatska praksa i propisi	259
3.1.4.	Komunikacija policijskog službenika s maloljetnikom - strano iskustvo	263
3.1.5.	Prevenција maloljetničke delinkvencije.....	270
3.2.	Sudovi za mladež.....	274
3.2.1.	Povijesni osvrt i razvoj sudova za mladež	275
3.2.2.	Ustrojstvo sudova za mladež.....	282
3.2.3.	Sastav i nadležnost suda	286
3.2.3.1.	Sastav suda	287
3.2.3.2.	Stvarna i mjesna nadležnost.....	288
3.2.4.	Razdvojeni i jedinstveni postupak (čl. 60. i 61. ZSM-a)	292
3.2.4.1.	Stvarno nadležni sud i vrsta odluke državnog odvjetnika i suda u jedinstvenom postupku (čl. 60. i 61. ZSM-a).....	297
3.2.5.	Stručni suradnici	300
3.3.	Državno odvjetništvo.....	305
3.3.1.	Ustrojstvo državnog odvjetništva.....	305
3.3.2.	Stvarna i mjesna nadležnost	306
3.3.3.	Stručni suradnici.....	307
3.3.3.1.	Način komunikacije stručnog suradnika s maloljetnikom i mladm punoljetnom osobom	310
3.4.	Centar za socijalnu skrb.....	312
3.4.1.	Povijesni osvrt i strano iskustvo.....	313
3.4.2.	Prava i obveze centra za socijalnu skrb prema Zakonu o sudovima za mladež	316
3.4.2.1.	Prava i obveze centra u pretpripremnom i pripremnom postupku te u postupku pred vijećem	316
3.4.2.2.	Prava i obveze centra tijekom izvršenja sankcija.....	318
3.4.3.	Mjere radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika	319
3.4.3.1.	Povod i pravna osnova za poduzimanje mjera.....	320
3.4.3.2.	Vrste mjera za zaštitu prava i dobrobiti maloljetnika.....	322

4. KAZNENA PRIJAVA I RAD TIJELA UNUTARNJIH POSLOVA	325
4.1. Uhićenje i zadržavanje.....	329
5. ODLUKA O NEPOKRETANJU PRIPREMNOG POSTUPKA PREMA MALOLJETNIKU IZ RAZLOGA ČL. 174. ZKP-a ...	330
6. ODLUČIVANJE O KAZNENOM PROGONU PREMA NAČELU SVRHovitosti - ALTERNATIVA FORMALNOMU KAZNENOM POSTUPKU	335
6.1. Povijesni osvrt	335
6.2. <i>Diversion</i> (preusmjeravanje, skretanje, promjena smjera).....	337
6.3. Međunarodna pravila i strano zakonodavstvo.....	339
6.4. Načelo svrhovitosti u Zakonu o sudovima za mladež.....	343
6.4.1. Bezuvjetna svrhovitost (čl. 63. ZSM-a)	347
6.4.2. Uvjetovana svrhovitost (čl. 64. ZSM-a).....	349
6.4.3. Primjena načela svrhovitosti na osnovi supsidijariteta kaznenog postupanja (čl. 65. ZSM-a)	354
6.5. Izvansudska nagodba u funkciji primjene načela svrhovitosti	356
6.5.1. Hrvatski projekt izvansudske nagodbe.....	362
7. NEPOSREDNI PRIJEDLOG ZA IZRICANJE SANKCIJE ...	367
8. PRIPREMNI POSTUPAK	369
8.1. Činjenice koje se posebno utvrđuju u postupku prema maloljetniku	374
8.1.1. Način prikupljanja podataka o maloljetniku i sredini u kojoj živi	382
8.1.2. Izvješće centra za socijalnu skrb	384
8.1.2.1. Podudarnost prijedloga centra za socijalnu skrb o sankciji s odlukom suda	388
8.1.3. Ispitivanje ličnosti u pripremnom postupku.....	391
8.2. Mjere ograničenja slobode maloljetnicima	399
8.2.1. Povijesni osvrt	399
8.2.2. Međunarodna pravila.....	400
8.2.3. Zakon o sudovima za mladež	402
8.2.3.1. Privremene mjere	402
8.2.3.2. Mjere opreza - alternativa pritvoru	404
8.2.3.3. Pritvor.....	406
8.2.3.4. Izvršenje pritvora.....	410

8.2.4.	Neke dileme pri primjeni privremenih mjera i pritvora u sudskoj praksi	413
8.3.	Odluka nakon dovršenoga pripremnog postupka	416
8.3.1.	Obustava pripremnog postupka	417
8.3.2.	Prijedlog za izricanje sankcije.....	419
9.	SJEDNICA VIJEĆA ILI GLAVNA RASPRAVA	424
9.1.	Provjera prijedloga za izricanje sankcija.....	424
9.2.	Sjednica vijeća.....	425
9.3.	Glavna rasprava.....	428
9.3.1.	Tajnost glavne rasprave.....	430
9.3.2.	Privremeni smještaj i pritvor.....	432
9.3.3.	Kritički osvrt na tijek i oblik glavne rasprave.....	433
10.	ODLUKA VIJEĆA ZA MLADEŽ.....	436
10.1.	Rješenje i presuda.....	436
10.2.	Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev	443
11.	SELEKCIJA U KAZNENOM POSTUPKU	444
11.1.	Okolnosti koje utječu na selektivno postupanje kontrolnih instancija društva.....	444
11.2.	Kvantitativna analiza selekcije.....	447
11.2.1.	Selekcija u povodu prijave	455
11.2.2.	Selekcija nakon dovršenoga pripremnog postupka ..	464
11.2.3.	Selekcija u povodu prijedloga za izricanje sankcije.	467
12.	PRAVNI LIJEKOVI	469
12.1.	Povijesni osvrt	469
12.2.	Redoviti pravni lijekovi (žalbe)	471
12.3.	Izvanredni pravni lijekovi	475
13.	IZVRŠENJE SANKCIJA.....	476
13.1.	Odgojne mjere	480
13.1.1.	Međunarodna pravila	480
13.1.2.	Svrha izvršenja, pojedinačni program postupanja i mjere radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika	482
13.1.3.	Troškovi izvršenja te pravomoćnost i izvršnost odluke	484
13.1.4.	Obveze i ovlasti suda tijekom izvršenja odgojnih mjera.....	486

13.1.4.1. Nadzor suda nad izvršenjem odgojnih mjera.....	487
13.1.4.2. Obustava izvršenja i zamjena odluke o odgojnim mjerama	489
13.1.5. Evidencija odgojnih mjera.....	492
13.2. Maloljetnički zatvor	493
13.2.1. Povijesni i usporedni prikaz	493
13.2.2. Međunarodna pravila.....	495
13.2.3. Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora - hrvatski propisi	499
13.2.4. Evidencija kazne maloljetničkog zatvora.....	501
13.3. Sigurnosne mjere.....	502

D. MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE U KAZNENOM PRAVU

1. POVIJESNI OSVRT	507
2. MEĐUNARODNA PRAVILA	510
3. EUROPSKO ISKUSTVO	512
4. MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE U ZAKONU O SUDOVI ZA MLADEŽ.....	514
4.1. Primjena maloljetničkoga kaznenog prava	515
4.1.1. Materijalnopravne odredbe.....	516
4.1.1.1. Uvjeti primjene.....	516
4.1.1.2. Vrsta maloljetničke sankcije	520
4.1.2. Kaznenopostupovne odredbe.....	526
4.1.2.1. Primjena načela svrhovitosti (čl. 63, 64. i 65. ZSM-a).....	533
4.2. Primjena općega kaznenog prava.....	536
4.2.1. Primjena načela svrhovitosti (čl. 175. ZKP-a)	538
5. NADLEŽNOST I SASTAV SUDOVA	546
6. SKRAĆENI POSTUPAK.....	547
7. ODLUKE TIJELA KAZNENOG POSTUPKA	548
8. IZVRŠENJE SANKCIJA.....	549

LITERATURA	553
IZVORI	565
PREGLED MEĐUNARODNIH STANDARDA POSTUPANJA PREMA MALOLJETNICIMA	571
Standardi Ujedinjenih naroda.....	571
Standardi Vijeća Europe.....	572
Međunarodno udruženje za kazneno pravo	573
PREGLED ODLUKA VRHOVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE.....	577
PRILOZI	
ZAKON O SUDOVIMA ZA MLADEŽ (Nar. nov., br. 111/97, 27/98, 12/02).....	581
ZAKON O SUDOVIMA ZA MLADEŽ (Nar. nov., br. 84/11)	629
OBRAZLOŽENJE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ OD 1. SRPNJA 2011.....	679
STANDARDNA MINIMALNA PRAVILA UJEDINJENIH NARODA ZA PRIMJENU SUDSKIH POSTUPAKA PREMA MALOLJETNICIMA (PEKIŃSKA PRAVILA).....	721
PREPORUKA VIJEĆA EUROPE (REC (2003) 20) ZEMLJAMA ČLANICAMA GLEDE NOVIH NAČINA RJEŠAVANJA PROBLEMA MALOLJETNIČKE DELINKVENCije I ULOGE MALOLJETNIČKOG PRAVOSUĐA	747
REZOLUCIJA MEĐUNARODNOG UDRUŽENJA ZA KAZNENO PRAVO (AIDP) O KAZNENOJ ODGOVORNOSTI MALOLJETNIH OSOBA U NACIONALNOM I MEĐUNARODNOM PRAVNOM PORETKU.....	753
NAPUTAK MINISTARSTVA PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE RH O PROVEDBI NADZORA SUDA ZA MLADEŽ NAD IZVRŠAVANJEM ZAVODSKIH ODGOJNIH MJERA (ČL. 97. ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ)	757